

petnajstih in sedemnajstih let; pobrala ju je, kakor je že preje očeta, podedovana pljučna bolezen. Neizrekljiva je tožila za njima, bridko trpela; ali obupala ni.

Ostala ji je še hči, in zdelo se ji je, da ji mora ostati, da nebo ne more biti tako neusmiljeno, da bi vzelo jedino radost njenemu bednemu življenju. V tej veri je živela, delala, skrbela na vso moč.

Kaj njeno trpljenje še ni dopolnjeno? To ni mogoče! Bog nam ne nalaga več, nego kar moremo prenesti. Blažena ji bode — to ve, ve gotovo! — ohranjena.

Nova nada ji je napolnila dušo, okrepčala ji srce. Zjutraj zgodaj je došel gospe Božkovi telegram. Tresoč se v bridki muki je čitala:

„Bolezen se je shujšala v današnji noči. Izbruhala je mnogo krvi. Zdravnik se boji najhujšega. Želeti je, da bi kdo prišel“.

Uboga mati je zaplakala, a dolgo ji niso lile solze. Misel, da treba delati, ohrabrila jej je izmučeno srce, strto dušo. . . .

„Sedaj ni časa tožiti“, rekla si je z nadčloveško močjo, katero daje le največja ljubav — ljubezen materina.

Najpreje je poslala Blaženi telegram, da bi se ne prestrašila ob njenem prihodu.

Glasil se je: „Ne morem prenašati skrbi in koprnenja. Oprostila sem se za nekaj časa svojih dolžnostij. Pridem takoj“.

In šla je v hiše, kjer je poučevala, da bi si izprosila dovoljenja, da se sme za nekaj časa oddaljiti.

Bila je prosta; le denarja jej je še manjkalo. Mala skrb ni bila to. Revni prihranjeni denar iz prejšnjih časov se je porabil ves s studijami in bivanjem Blažene v Meranu. Kaj početi? Vzela je svoje skromne rodbinske dragocenosti, drage ji spomine na roditelje in soproga, in jih prodala; poiskala je, kar je imela cenejše obleke in perila, in vse zastavila. Vse ostale priprave za potovanje so se izvršile v največji naglici, in gospa Božkova se je mogla odpeljati še istega dne z večernim vlakom iz Prage.

Delo, naglica in skrbi so jo zadrževale po dnevi, da ni žalovala. Jedva pa je bila žalostna majka v železničnem vozu, jo je zapustila vsa moč, in napadla jo je divja, kruta bol. Vzlic svojemu trudu je prebdela vso noč plakaje, v tožno-sladkih mislih na svojo ljubljenko.

Časih, a le časih, je zasnil v njeno dušo skromni žarek nadeje in ji dal moč zaupanja v srce, katero je že skoraj obupavalo od žalosti. Spominjati se je jela, kako je vse to prišlo.

Njena Blažena, res je bila slabotno dete, a vedno zdravo. Zavratna bolezen, katero je oče zapustil kot žalostno dedščino svojima sinovoma, se ni pri hčeri pojavila nikoli. Tudi ko je bila že mla-

denka, je bila čila in zdrava. Vseh pet let svojih praških slikarskih studij ni niti enkrat obolela, kajti dobra mati je skrbela za njo nepopisno. Prišla pa je doba, ko je šla blažena v Monakovo. Tedaj, povrnivši se domov po dveh letih, prvič ni bila po volji materi. Močno je pokašljevala. Izgovarjala se je, da jo je delo zmagalo. Da bi se izboljšala, je prebila v Pragi leto dnij. Potem pa je šla za svojimi studijami v Pariz. Tu si ni privoščila — kakor se je to kasneje povedalo materi — niti potrebnega oddiha. Delala je mrzlično in izdajala večji del denarja, ki ga jej je pošiljala mati, za izvanredne ure pri francoskih mojstrih. Čez leto je zopet prišla v Prago, a jako slabega zdravja. Usodna rodbinska bolezen se je pokazala prvič neprikrito, grozeče. Dve leti je prišlo od tega časa, a zdravje Blažene se vkljubu vsej skrbnosti in postrežbi ni hotelo izboljšati. Zadnje zimo je nevarno zbolela, in zdravniki so ji zapovedali „Meran“ kot jedino ohranjivo sredstvo.

To vse je sedaj obupana mati premišljala z nova in z nova, prevdarjala, in vsake malenkosti se je oprijela, ki bi jej bila dala malo nadeje; in kakor že neštevilnokrat v zadnjem času, je zakričala tudi danes, v bedni tej noči zavpila malosrčno: „Bože, Bože moj, smiluj se! Ti jedini moreš pomagati!“

Stoprav proti jutru je zaspala utrujena in izmučena. Sledeči dan in noč svoje vožnje je prebila v topem stanju; nič ni mislila. Gledala je malomarno na pokrajino, ali videla ni nobenih onih planinskih čudes, katerih lepoto in kras je poviševala burna priroda, prebujajoča se z nepremagljivo močjo s svojega zimskega spanja. Jedino to-le vprašanje ji je šumela po glavi: „Kaj se godi z mojim detetom? Kako je dobim?“

Ko je vlak prevozil Bremen, morali so ostati potniki v Gossensassu. Tir je bil, dasi je bilo aprila meseca, popolno zasut od plazov. Železnični delavci so delali že od jutra, da bi naredili vlaku prosto pot. Vender pa se je moralo čakati še pičlo uro, predno so bili vsi plazovi odkidani. (Dalje sledi.)

— Osebne vesti. Deželni odbor je ugodil prošnji ravnatelja deželnih dobrodelnih zavodov, vladnega svetnika gosp. dr. Alojzija pl. Valente, za umirovljenje in mu za njegovo dolgoletno poslovanje v tej lastnosti izrekel zahvalo in priznanje. Provizorično vodstvo deželnih dobrodelnih zavodov je deželni odbor poveril primariju g. dr. Karolu vitezu Bleiweisu. — Gospod Josip Rihar iz Logateca je imenovan živinozdravnikom za Šmarje pri Jelšah. — Davčni nadzornik g. dr. Karol Šavnik je imenovan ministerijalnim koncipistom v finančnem ministrstvu. — Pri finančnem ravnanstvu v Ljubljani so imenovani: finančni koncipist g. M. Spindler davčnim nadzornikom, konceptni praktikant g. E. Kandare finančnim koncipistom, oficial deželnega plačilnega urada g.

skrbel, da zadene, kolikor mu dopušča čas in okolščina, bolj srednjo mero globočine, namreč od 1½ do 2 palca. Ker pa se to navadno ne da, zlasti v hribih ne, spozna sam po kakovosti zemlje, je-li treba preorano zemljo prej prevlačiti, nego se naseja, ali ne. Bolj mastna in težka ko je zemlja, tem bolj je potrebno, jo pred nasejanjem prebrnati, da more potem seme vsako in enakomerno rasti.

Poučni in zabavni del.

Le domu!

Češki spisala A. Řeháková.

(Dalje).

Gospa Božkova je izstopila z ostalimi potniki iz voza, da bi šla v čakalnico, kjer je bilo zakurjeno. Kratka ta pot po snegu do železničnega poslopja je pregnala njeno topost in ji okrepila oslabele sile.

Bila je krasna, jasna noč. Nekje v daljavi je bila ura baš tri. Mesec je razsvitljeval ves širni gorski kraj, sneženo planjavo s polnim svitom. Pusto gorovje je bilo odeto v bel plašč, dvigalo se je skoro do nebes in zdelo se je, da je ono tisto bojno ledeno kraljestvo, kjer vlada le poguba in smrt. V grobni tišini grozno-krasne alpske prirode je časih zatulila burja, ki je divjala po hribih in zanašala cele zamete snega celo v dolino. Cela krajina — zdelo se je — bila je zaradi svoje samote in žalostne zapuščenosti zagonetna, neznani kraj, s katerega se ne povrne nihče.

Gospa Božkova se je stresla v grozni slutnji, zavpila je v blazni bolesti. Ohrabrivši se zopet, se je otresla duševne medlobe, ki ji je grozila, da jo pripravi ob potrebno odločnost. Le malo ur še, in pri svoji Blaženi bode! Bog dopusti, ali zapusti ne! Da, znala bode biti močna; žalost je ne bode zamogla in celo s smrtjo se bode borila, nebo pa bi ji stalo na strani, da, moralo ji bo pomagati.

Vlak je vendar vkljubu zapoznjenju prišel srečno v Meran. Krasno, solnčno jutro, polno veselja in toplote, je pozdravljalo gospo Božekovo, in revica je imela to za dobro znamenje.

Gospodinja jo je potolažila s poročilom, da se gospici godi bolje. Sedaj pa je treba bolnici največje pozornosti, da bi se ji zopet ne izhujšalo. Vsako razvnetje in govorjenje, vsako neprevidno gibanje je jako prepovedano. Zdravnik zapoveduje popolni duševni mir.

Sedaj je bilo treba zbrati vse sile in ne udati se nobeni slabosti. Otrla si je poslednjo solzo, zadušila zadnji vzdih in vstopila odločno v sobico, kjer je bila njena hči, težko dihajoč v nemirnem spanju; kajti po noči ni ji spanec objel očij. Tiho je sedla k postelji in gledala, pritajeno dihajoč, v blede, trpko

obličje Blažene, na katerem se je svetila bolestna rudečica. Okoli usten, tesno stisnjenih, igral ji je nasmeš in višnjevi, veli ustnici sta šepetali:

„Mamica“!

Kake varljive sanje je pač imela?

Čez jedno uro se je prebudila in prvi pogled nje krasnih, globokih očij, plamtečih v žarnem ognju, je hitel k materi. Predno je mogla to gospa Božekova zabraniti, vzravnala se je Blažena po konci na postelji in objemši jo, naslonila je plakajoč svojo težko glavo na njene prsi. Dolgo ni imela besede ni ta, ni ona. Prva se je zavedla mati. Položila, upokojila je svojo ljubico in prijela jo za njene gorke roke ter se zadovoljno nasmijala; spregovorila ji je z vročim, sladkim glasom ljubko in tolažeče:

„Sedaj bode moja Blažena tiho, prav tiho, in pustila, naj govorim jaz. Dobro ve, da se mora čuvati in zdržati vsega, kar bi ji moglo še tako malo škoditi. Nič ne govori, nič se ne razvnečaj, slišiš dete? Obe morava biti pametni in bodeve tudi, kaj ne, deklica moja? Gledaš me s skrbnim očesom, ker se ti zdim slabotna. Ne čudi se. Dolga pot me je utrudila. Videla pa boš, da okrevam, ko se oddahnem pri tebi. Čudiš se morda, da se je tvoja previdna matka, katero nazivlješ najmodrejšo na svetu, tako naenkrat pripeljala k tebi. Le koprnenje, neskončno hrepenenje me je prignalo sem. Obe imava isto bolezen: domotožje; zato je z nama križ, dete zlato“!

Blažena je zrla na mater z blaženim, detinskim nasmehom; poslušala, molčala je. V nekaterih hipih pa je obsenčil oblak težke žalosti, hude, vprašujoče sumnje plemenito in duhovito nje obličje. Tedaj pa je pritiskajoč strastno ljubljene, zlate roke majkine na usta, poljubovala jih z gorečo ljubeznije. Mi besedice ni rekla, ali žgoči dih njenih žalostnih, srce pretresujočih poljubov izražal je glasno prošnjo:

„Pomagaj! Ohrani svoje dete“!

Stresla se je težko izkušena gospa, začutivši tesnost in muko uboge svoje bolnice; ali udala se ni svoji bolesti. Trudeč se, da bi razkropila bridke misli Blažene, začela je z nova pripovedovati:

„In sedaj poslušaj moje praške novice. Lepe so. Ravno dan pred mojim odhodom je bil pri meni gospod tajnik „Umetnostne družbe“. Prihitel je ves radosten, da bi mi oznanil, da so vse tvoje podobe vsprejete za letošnjo razstavo. Dve izmed njih pa: „Spomlad in jesen v bubinskem pragozdu“ sta si že dobili kupca, gospoda Loubo. Spoštovani ta prijatelj umetnosti je spoznal kot član razstavnega odbora tvoja dela in je ves navdušen vsled Tvoje originalno in realistično i virtuozno, vendar pa natančno izvedenih slik. Jako se zanimlje za te, dragica moja. No, kaj praviš k temu? To je vendar uspeh! To ni nobena malenkost, da si pridobila tega izvanrednega poznavalca umetnosti, kateri s svojo fino omiko in svojim čistim umetniškim ukusom, s svojo zdravo

sodbo in s svojim socijalnim položajem načeluje v praških bogatih krogih“.

Blažene blede obraz je vsplamtel od žara ponosne blaženosti. Bilo je to prvo priznanje, katero je dosegla njena umetnost na domači zemlji. Vsa srečna je govorila veselo:

„Ah, počakaj le, počakaj mamica, da bom zdrava. Videla bodeš i ti, mamica moja, katera v svoji neskončni ljubezni nisi izgubila v teku dolgih let mojega učenja niti za trenutek zaupanja v mojo nadarjenost, kaj jaz zmorem! Srce mi napolnjuje sveto navdušenje, stvarjajoča moč — dušo mojo. Dobro vem, da dolga potrpežljivost, neskončno hrepenenje in neprenehljiv napor. Ali delala bom z železno vstrajnostjo in zato bom dospela do višine umetnosti; prepričala se boš! Le zdravja, zdravja naj mi Bog da! Hrepenenje po delu me že hudo muči in trapi mojega duha“.

Onemogla od veselja in vznemirjenja je padla na blazine, zaprla, smrtno utrujena, oči in šepetala z boleznim nasmehom:

„Sedaj — bom tiho. Moram se čuvati, da se ozdravim“.

Gospa Božekova, videč razburjenost bolnice, si je očitala nepazljivost, h kateri jo je zapeljala le želja, da uteši svoje dete.

Tega dne je malo govorila s hčerjo, opozarjajoč njo i sebe, da sta sklenili biti pridni. In Blaženi, katero je prisotnost matere neizrekljivo tešila, je bilo prav tako; sledila je s svojim hvaležnim, ljubezni polnim pogledom vsakemu gibanju obožavane mamice, katera je, ne brigajoč se za lastno okrepčanje, skrbela le za bolnico z nežno udanostjo, požrtvovalno potrpežljivostjo, izpolnjujoč ji vsako željo, predno jo je še izgovorila.

Čudovito se je Blažena ta dan upokojila. Po noči pa je zopet jedenkrat po dolgem času mirno spala. Tako je bilo mogoče gospe Božekovi, da se je odpočila.

Drugega in tretjega dne materinega bivanja v Meranu se je čutila bolnica močnejšo; smela je vstati. In čez teden dni se je mogla zopet iti sprehajat. Navzočnost matere je, kakor se je izrazil zdravnik, delala čudeže. Ko pa je gospa Božekova, potolažena s tem, vprašala zdravnika, kako bode v bodoče, če je otrok iz nevarnosti, ni imel drugega odgovora nego:

„Slučaj je težaven. Vprašanje je, če je neobičajno, naglo izboljšanje bolezni posledno svetlikanje močij ali prvi korak k ozdravljenju. Čuvajte jo z največjo pazljivostjo“!

I drugega dne je pravila Blažena, kako ji je dobro, milo. Dan za dnem je zahajala na prosto. Ginljivo je bilo gledati gospo in hčerko, kadar sta bili na kakem sprehajališču, katerih je v Meranu mnogo. Mati, visoke postave, katere ni mogla sklo-

niti doslej ni strašna bol, je vodila in podpirala svojo hčer polna skrbij za njo, za tako vitko, svežo, toliko nadarjeno cvetko, katera je vsled udarca krute bolezni jedva mogla hoditi. Obeh pogledi so se časih iskali in srečali. Pomenljivi, duhapolni očesi, kakor dve zvezdi plamteči, sta se vedno razgovarjali na tihem z očesi spremljevalke svoje, blede in utrujene ženske. Druga drugo sta vzajemno tešili in vzpodbujali.

Kadar sta sedeli počivajoči daleč od lepих promenad, katere utrudijo s svojim življenjem polnim šuma in — žalosti, se je Blažena rada naslonila na prsi materi. Tedaj pa se je matere siva glava z inteligentnim, izraznim obličjem, kateremu se je poznalo bridko, resno življenje, sklanjala polna ljubezni k hčeri, katere nežni, s črnimi, svilenemi lasmi obrobjeni obraz se je obračal milo k mamici. V takem svetem trenutku nista govorili niti besede in vendar sta se najlepše pogovarjali.

Ta drugi teden je bil v obče srečen. V drugi njegovi polovici je došlo pismo iz Prage od gospoda Mařana, prvega učitelja in cenjenega prijatelja Blažene.

Dobri mojster je pisal:

V Pragi, 20. aprila 1884.

„Tvoj stari meutor Ti piše. To že nekaj pomeni. Zastonj, to veš, ne bi prijel za pero.“

Čuj! Knez Šenburg je kupil Tvoji podobi: „V zverinjaku“ in „S Fürstenberškega vrta“. In gospa grofinja Kolovratova je kupec Tvojih treh krajinskih slik: „Ob Veltavi“. Kupna cena je tri sto in dve sto goldinarjev, skupaj torej pet sto goldinarjev, kateri so priloženi temu pismu.

O Tebi se je začelo v Pragi mnogo govoriti. Znana si že v krogih, ki se zanimajo za umetnost, za kar ima veliko zaslugo gospod Louba. Prerokuje Ti veliko bodočnost, in jaz se strinjam z njim.

Grofica Kolovratova se tudi zanimlje jako za te. Prosila me je, da bi jo jaz na tanko poučil o Tebi. Ko je čula o Tvoji bolezni, pozvala Te je k sebi na zdravljenje za celo letošnje leto na svoj grad v našem slikovitem Sredogorji, kjer bi našla gotovo najboljših snovij za studije. Jaz pa sem ji dejal brez okoliščin, da ti jedva vsprejmeš laskavo vabilo, ker ne moreš biti o počitnicah, ko je Tvoja mati nekoliko prosta poučevanja, brez nje. Zasmijala se je moji odkritosti in povabila Vaju obe. Mislim, da tudi dve takovi ponosni ženski, kakor sta Vidve, morata vsprejeti to ponudbo. Grofica Kolovratova, jako omikana dama, finega čustva in dobrega srca, je aristokratinja ne le po imenu i po rodu, temveč, kar je še več vredno, i po svojem značaju in svojih dejanjih. Dobro se Vama bode postreglo pri njej.

A sedaj zadostuj, Ti moja mila učenka, na katero sem v resnici ponosen. Pazi se! Glej, da se mi ozdraviš! Delo te čaka! Ne mislim več, da ne dosežeš; temveč vem, da me presežeš! Pozdrav Tvoji

gospa materi! Tebi prijateljski pozdrav od Tvojega
starega učitelja

Mařana.

(Konec prih.)

Izvirni dopis.

Dunaj, meseca decembra. (Izvirni dopis.) Poročilo o 13. občnem zboru podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju.

Letošnji občni zbor se je odlikoval s tem, da je bil izvanredno dobro obiskan. To dokazuje, koliko važnosti pripisujejo na Dunaju bivajoči Slovenci temu društvu. Po pozdravu gosp. predsednika Pukla poročala sta gg. tajnik dr. Vidic in blagajnik dr. Kl. Seshun o delovanju društva v minolem letu. Dr. Vidic je povdarjal, da je društvo napredovalo, da je podpiralo več revnih dijakov kot preteklo leto, da se je glavnic pomnožila. Pristopil je k društvu kot ustanovnik gosp. Fr. Kalister s 500 kronami z izrecnim naročilom, da se ta svota naloži kot glavnic, ter da se vsako leto porabijo le obresti. Kot ustanovnik je društvu tudi pristopil gosp. Janez Mlakar, hišni posestnik na Dunaju, s 100 kronami. Obroke za društveno glavnic (ustanovnico) pa so plačali: gg. dvorni svetnik in državni poslanec dr. Fr. Ploj, ces. svetnik Ivan Murnik, nadrevident Ivan Luzar. Slavni deželni zbor kranjski je tudi letos društvu daroval 400 K! Med nabiralci se je odlikoval gosp. drž. poslanec Vilj. Pfeifer, ki je letos že 10. leto nabiral za to društvo darove. Za društvo sta nabrala tudi darove gospod drž. poslanec Ivan Plantan in dr. Eduard Volčič, c. kr. sodni tajnik v Novem mestu. Število slovenskih posojilnic, ki so društvu poslale darila, se je letos pomnožilo, na čelu teh pa stoji hranilno in posojilno društvo v Ptujju s 1350 kronami. Odbor je prodal tri delnice „Narodnega doma“ v Novem mestu „Glasbeni matici“ istotam, za primerno ugodno kupnino. Iz poročila gosp. blagajnika Kl. Seshuna je povzeti: Društvena glavnic se je letos pomnožila za 5180 kron, tako da znaša letos 16836 K 40 v. Razpoložne glavnic je l. 1900 ostalo 2188 K 76 vin. Prispevki rednih udov, podpornikov in dobrotnikov so to leto znašali 3867 K 19 vin., obresti pa 720 K 90 vin., vrnene podpore pa 70 K, skupaj je znašala razpoložna glavnic 6846 K 75 vin. Iz te svote so se pokrili stroški: a) podpore 4363 K, b) upravni stroški 205 K 6 vin., c) pristojbine in provizije poštne hranilnice 7 K 75 vin. Podpirancev je bilo 77 in sicer: 38 juristov, 21 filozofov, 8 medicincev, 4 tehniki, 1 akad. slikar, 1 slušatelj eksportne akademije, 2 agronoma, 1 tehnolog. Po deželah je bilo: Iz Kranjske 48, iz Štajerske 18, iz Primorja 8, iz Koroške 3. V imenu preglednikov poročala gospod sodni nadsvetnik Bogdan Trnovec, da so gg. pregledovalci spise in društveno blagajnico našli v uzornem redu. Za izvanredni trud izreči zbor gosp. blagajniku dr. Seshunu enoglasno zahvalo. Predsednik gospod

Pukl poročala o enoglasnem odborovem sklepu, da se gosp. Fran Kalister za velikodušno darilo in gospod Vilj. Pfeifer za to, ker že 10. leto nabira darila za društvo, imenujeta častnima udoma. To bodi zaslužnima možema v trajno zahvalo društva in podpirancev, drugim pa v posnemanje. Zbor je temu predlogu navdušeno pritrtil. Posebna zahvala izrekla se je slov. časnikarstvu, osobito: Slovenskemu Narodu, Slovencu, Edinosti, Südst. Presse, Domovini, Gorici, Soči, Novicam, Dolenjskim novicam, Ljubljanskemu zvonu, Zori in drugim. Tem je pripisovati, da s svojimioticami o društvu pripomorejo, da zanimanje za darežljivost pri obilnih narodnih davkih ni ugasnila.

V odbor so bili izvoljeni naslednji gospodje:

Predsednik: Jakob Pukl c. kr. nadporočnik v ev. sodni tolmač bolg. hrv. srb. in slov. jezika, posestnik i. t. d.

Podpredsednik I.: dr. Friderik Ploj, vitez Fr. Jož. reda, c. kr. dvorni svetnik pri upravnem sodišču, državni poslanec i. t. d.

Podpredsednik II.: dr. Frančišek Simonič, c. kr. kustos v vseučiliški knjižnici;

Blagajnik I.: dr. Kl. Seshun, dvorni in sodni svetnik (I. Singerstrasse 7.)

Blagajnik II.: dr. Janko Babnik, c. kr. tajnik v justičnem ministrstvu;

Tajnik I.: dr. Fr. Vidic, c. kr. urednik drž. zakonika;

Tajnik II.: dr. Teodor Stegu, c. kr. pristav v justičnem ministrstvu;

Odborniki: Monsignor Frančišek Jančar, papeški častni kamornik, župnik nemškega vit. reda, Ivan Luzar, nadrevident juž. železnice, Žiga Sežun, c. kr. kontrolor v blagajnici državnih dolgov;

Pregledovalci: dr. Antou Primožic, c. kr. profesor, pridjan c. kr. ministrstvu za uk in bogočastje, dr. Josip Mantuani, c. kr. amanuensis v dvorni knjižnici, profesor glasbe i. t. d., Bogdan Trnovec, c. kr. sodni nadsvetnik pri c. kr. najvišjem kasacijskem sodišču.

Odbornikovi namestniki: dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski c. kr. dvorni svetnik i. t. d., dr. Matija Murko, docent na vseučilišču, uradnik v ministrstvu za vnanje stvari, učitelj ruščine na učilišču za vzhodne jezike i. t. d., dr. Anton Povšič, c. kr. tajnik pri najvišjem in kasacijskem sodišču.

Pregledovalcev namestniki: Alojzij Kremžar, magistratni svetnik v p., Alojz Karba, c. kr. poštni pristav, Jožef Premern, c. kr. kontrolor poštne hranilnice.

Novice.

— Osebnosti. Vodja kranjskih dež. dobredelnih zavodov g. dr. Alojzij pl. Valenta je šel v pokoj. Na nje-

odganjal onih, ki so ti bill po letu v delu na pomoč, ali ko so ti že mnoga leta s svojimi sorodniki pri delu na pomoč. Takšno ravnanje bilo bi neusmiljeno, da, trdosrčno.

Nekaj takih beračev te, dragi kmetič, gotovo poišče vsako zimo, z nado, da se jih usmiliš. To so namreč drobne ptičice. One, ki so od gorkega spomladnega solnca začeni delale neprestano na tvojem vrtu, polju, travniku in vinogradu, to pa čez vse skrbno do pozne jeseni, one so sedaj v tem zmrznjenem svetu — brez dela. Pa ob enem tudi brez živeža! Nekateri se napotijo zategadelj v daljne južne kraje, da se ondi prežive, druge pa, trdnejše narave, zanašajo se radi živeža na domačih tleh za borne ostanke. To so razna brstja, bilke, travnasta in druga semena, in če vsi ti obroči popokajo, še v najhujšem mrazu na usmiljenje kmeta. Ta ima gotovo kaj manglega še v zalogi za njih majhen želodček.

Saj so one bile, ki so mu celo leto trebile zaraščeno sadno drevje mrčesa; saj so že ob oranju v spomladi pridno pobirale črve; saj niso ob cvetju pozabile pregledovati in trebiti, bodisi na drevju ali na polju. Še v pozni jeseni je njih droben kljunček zasledoval razen mrčes ter s tem morda obvaroval marsikatero bilko škode. Le sedaj, v hudem mrazu, ko je zemlja navrh ogrnjena z debelim snegom, sedaj je prenehalo njih delo, pa tudi — zaslužek. Stiska mraz, oglašča se glad, ne kaže drugo, nego zaviti jo na kmetovo dvorišče in podstrešje.

Ali jih bode kdo tukaj preganjal? Pač bi moral biti neusmiljen, navrh pa še neumen gospodar, da bi kaj takega dovolil! Enako bi se nekrščansko vedel vsak, ki bi jih nalašč odganjal ali pa lovil. Vsaj poslednje bi moralo biti prepovedano že iz tega vzroka, ker živalica drobna iz mraza vzeta, ne vstraja dolgo. Torej gotova, če tudi bolj počasna smrt.

Obrnimo drugače! Prvič naj skrbi vsak kmet v jeseni, ko spravlja ostanke zrnja, da medlejše shrani na posebnem mestu, za silo v hrano ptičem. Ta betvica se nobenemu kmetu ne bode poznala. Posebej je za to odločiti ostanke od ajde, pšenice in prosa. To treba pustiti na miru, dokler ne nastopi najhujši mraz.

Takrat začno čivkati drobne živalice in priletavati pod streho, na skednje, svigli in druge suhe prostore. Sedaj je čas, da se jim vsako jutro vrže nekaj teh ostankov zrnja, to pa na odprti suhi prostor. Kje v zakotju ne velja, ker ondi bi gotovo čakala kaka lagodna mačka na uboge ptičke. To je potrebno in vredno ponavljati ves čas hude zime, dokler ni drugje pomoči za njih obstanek. Še le, ko zasije milejše solnce v spomladi, preneha to dobro delo. Pa še potem nas radi obiskujejo znani gostje.

Tudi se navadno po zimi čistijo in spravlja razna vrtna in druga semena, da se pripravijo na spomladno setev. Ostanki tega, s plevami nameša-

nega medlega semena naj se ne vržejo drugam, nego na tak prostor, kjer ga ptiči lahko še enkrat rešetajo. Istotako če se tolčejo orehi, ali razrezavajo jabolka za sušenje, se lupinje in izrezki vržejo ptičam. Če že družega ni, pameten kmet gre k stiskalnici, kjer razseka in razdrobi nekaj tropin, da jih potem ptički s slabimi svojimi kljunčki morejo razbrati, peške namreč iz ostalega.

Tako boš, dragi kmetič, brez vseh stroškov pomagal preživljati te drobne stvarce za čas najhujše zime. V zahvalo za to ti bodo ostale zveste tovarišice v spomladi in čez leto, ti pomagale čediti polja in vrtove, da ti ono zopet obilnejše rodi. Tako trdijo vsi, ki se pečajo z umno sadjerejo in poljedelstvom.

Le domu!

Češki spisala A. Řeháková.

(Konec).

Blažena je čitala to pismo ne enkrat, temveč često; saj je bila v njem priznalna ocena njene umetnosti od pravega mojstra.

Razradostila se je, govorila je veselo vzlic vsem opominom matere in se spominjala na leta svojega učenja.

Ščebetala je razradoščena:

„Spominjaš se li, mamica, kako naju je vsprejel mojster Mařan, ko sva prišli k njemu s prošnjo, da bi mene vzel v šolo? Še danes vidim njegov čudeči se in zaničljivi pogled, s kojim me je meril; še danes slišim njegov strogi glas, s katerim naju je odbil neprijazno, neuljudno. Spominjam se dobro njegovih besed:

„Tako, tako, gospica hoče biti moja učenka; morda celo misli, da bi postala slikarica. Toda vé-li, da umetnost ni nobena igra, temveč dolgoletno, veliko, resno delo? In ima-li deklica nadarjenost? Kaj je delala doslej“?

Ko pa si mu ti pripovedovala boječe, da nočem biti nič drugega, nego slikarica, da so se vsi čudili, odgovoril je mrzlo:

„Eh, to nič ne pomeni. Vsakovrstno nespametno hrepenenje in mala mazanja s svinčnikom, kredo in barvami pri meni ne zadostuje“.

Prosila si ga z nova in z nova; konečno je dovolil, da sem postala njegova učenka, ali le za leto dnij — na poskušnjo.

Odpuščal naju je s trdimi besedami:

„Še nekaj vama moram povedati: Zdi se mi, draga gospa, da ste uboga. Tu vam pa dajem, da premislite, da slikarske studije stanejo mnogo dolgoletne gmotne podpore. Celo mladenič, kateremu strokovne šole in družabne razmere olehčujejo poklic,

ima, če je ubog, mnogo truda, da vstraja in se odlikuje. Mnogo jih pa omaga v težkem boju z neusmiljenim življenjem. Uboga deklica, verujte mi, ima še težavnejše stališče. Ako ni navajena, prenašati za svojo umetnost marsikako bol, marsikak človeški predsodek in zasmeh, naj vse pusti; bolje ji bode“!

Gospa Božkova je prekinila skrbna Blaženi spomine:

„Sedaj pa, dušica moja, daj, da govorim in jaz. Tudi jaz se tega dneva dobro spominjam. Še vidim Tvoj pogled — polen groze, s katerim si zrla sedaj na me, sedaj na gospoda Mařana. Razumela sem te. Nisi se strašila dela in boja z življenjem, temveč mojih skrbij si se bala.

Mojster Mařan, videč tvoj strah, zasmijal se je zlovollno in jezično izpregovoril:

„Gospica se torej že boji“?

Jaz pa sem te osrčevala:

„Pojdi no, pojdi dete! Ne straši se radi mojih žrtev! Kaj ni moja dolžnost, da skrbim za te? Ko bi bila ti mladenič, bi se vsakemu zdelo naravno, da celo hvalevredno, da ti želim vzgoje, kakoršne zahtevajo tvoje sposobnosti. Le deklica ne sme imeti pravic vsled naših krutih in temnih nazorov, ni onih ne, po katerih jej srce najbolj hrepeni. Nisem izmed onih starišev, ki skrbe le za sinove, ki časih slabo vračajo skrbno odgojo; neusmiljeni in pametni roditelji, ki ne zanemarjajo svoje hčere, katere bi mogli vzgojiti sebi v veselje. Moj otrok si, in to mi je dovolj! Le to si želim od tebe. Loti se resno svojega poklica; ni nobena zabava. Vestno delaj! Nič ne škoduje več ženskemu delu, nego površnost, mehka igravost, ki zatre vso pravo delavnost. Primi se dela z navdušenostjo in močjo! In naj je delo kakeršnokoli, v čast ti bode, tvoje življenje ti osreči v kljubu vsem ničevim predsedkom, v kljubu tesnopršnim nazorom človeškim“.

Mojster Mařan je poslušal pozorno in začudeno. Podal mi je uljudno roko in se poslovil od naju presrčno z besedami:

„Torej jutri na svidenje v moji delavnici“!

In čez leto dnij je prišel izvanredni ta mož k meni in mi povedal, da hoče skrbeti še za nadaljnjo tvojo umetniško izobrazbo. Ves honorar se je prepovedal od tega časa. Ti, Blažena moja, nisi varala ni mene, ni njega. Postala si vstrajna, neumorna delavka, kakeršno zahteva vsak poklic, zlasti pa umetnost. Sedaj pa, dušica, na izprehod — na prosto! Čas je! Danes jako grešive, dete! Veselje naju zapeljuje“.

Blažena, polna radosti, se je šalila:

„Danes, mamica, ne bodeva hodili. Peljali se bova. Igrajva danes gospodo. Denar imava. Kakor prava umetniška kri, o kateri se govori, da mora biti malo lahkoživa, naredim ti danes vesel dan. Peljiva se čez zablji Obermais v Schön. To je

najbolj slikovito zatišje tukajšnjega adičkega zakotja, od koder se odpira čudokrasen razgled na alpski božji svet. S seboj vzamem slikarsko orodje. Danes se čutim nenavadno zdravo, da, močno; bodem malo delala. Tako preživiva današnji dan krasno v srečnih spominih. Veš-li, na kaj bom mislila pri delu na Schön-u? Na svoje poletne tedne, ko sem se še učila, ko sva napravili izlet vsak praznik v praško okolico — za studijami. Knjige in mrzla jedila so naju spremljale. To so bili veseli in srečni dnevi! A zopet se nama vrnejo. Toda sedaj ne bodeš ti nič več zame skrbela, temveč jaz za te. Tebi, mamica ljuba, je treba zelo odpočitka. Mnogo si se zame trudila, delala in žal, svoje moči porabila. Sedaj se moraš čuvati, da bi se ohranila zame, ti moj predobri angelj varuh“!

To je bil zadnji solnčni trenutek v življenju Blažene.

Sledečega dne se je oglasila velika slabost, kašelj se je shujšal, mrzlica je napredovala, sapa je bila težka, bruhanje krvi se je pojavilo z nova.

Kako je bila hvaležna Božkova gospa, da je prišel denar iz Prage! Brez njega bi ne bila mogla s svojimi majhnimi, skoro porabljenimi sredstvi hčeri preskrbeti pri najboljši volji postrežbe, katera zahteva ne le požrtvovalne pozornosti, temveč i velikih stroškov. Storila je vse, kar bi moglo le malo pomagati, nič ji ni bilo pretežko. Njene moči so rastle z nevarnostjo, Neustrašno se je borila s kruto smrtjo.

Ali žal, koncem tretjega tedna se je stanje bolnice resno izhujšalo.

Blažena se je udajala grozni duševni toposti, v kateri ni kazala nobenega zanimanja za nič in za nikogar, še za mater ne. Le jedna misel jo je navdajala, jedno le je vedela v mrzličnem blodenju in v jasnih trenutkih — to je bilo hrepenenje po domovini.

Ko se ji je po štirih dneh nekoliko izboljšalo, in se ona zavedla, prosila je mater, da bi jo odpeljala domov.

Zopet jo muči, in to neprestano, hudo domotožje; le v Čehih se ozdravi, tam okreva in dobi novih močij.

Le doma bode boljše — to ve: In ozdraviti se mora. Umetnost jo kliče, matere ne sme pustiti same, brez pomoči.

Zgodilo se je, kakor si je želela. Gospa Božkova se je odločila za pot, dasi je bila zapisana smrt na uničenem obrazu uboge deklice.

Z jutranjim vlakom sta odšli iz Merana. Sprevodnik, pridobljen s prošnjami in dobro plačo, pustil ju je sami vso pot do Solnograda v železničnem vozu.

Blažena je zadovoljna, poživljena vsled izpolnjenja svoje najbolj vroče želje, je prenašala potovanje začetkom dokaj dobro. Ponosno zatajevanje, obupno napenjanje vseh sil je storilo svojo dolžnost,

toda ne za dolgo. Tekom dopoldneva je bolnica strašno slabela, in mrzlica jo je grozno napadala.

Ko sta se popoldne pripeljali do Briksena, se je okrepil duh ubožice, in s poslednjim svetlikanjem svojega razuma je vprašala:

„To je Briksen“, mamica? Usodni Briksen, kjer je žil naš Havliček¹⁾ v trdem prognanstvu, ginjevajoč od domotožja? Čitala sem, čitala zgodovino trpljenja neustrašljivega boritelja naših pravic, naše svobode“.

In nadaljevala je vzlic pogovarjanju in tolaženju ter bledla v zadnjih dihlih, z navdušenjem drugih, nadzemeljskih bitij: „Veš, kaj je pravil on, kaj je zahteval od nas? Čuj“!

Zagonetna moč, ki stavi v poslednjih trenutkih s čudovito natančnostjo človeka pred oči dogodke, besede in misli, ki leta in leta počiva v naši duši, — ta moč se je pojavila tu s svojo silo.

Blažena je klicala z močnim glasom: „Narod moj! Pozabi na dvoje stoletij sramotnega poniženja! Izbrisi iz spomina svojega one nesrečne čase, ki ti samopzavest teže kakor skala! Zavrzi preveliko skromnost, ki se ne spodobi sinovom Tabrovcev! Pozabi že na to, kar si bil po bitki na Beli gori, ali spominjaj se starih časov, v katerih se je svetila slava tvojega imena, ko so drugi iskali tvoje prijateljstvo in so se mogočni bali tvojega sovraštva. Poišči v zgodovini svoji one velike liste, na katerih so zapisi slavnih čini očetov tvojih; s temi krepčaj svoje misli, s temi posvečuj svojega duha, s temi pripravljaj sebe za velike čine“!

Po teh besedah je bolnica padla z zmedenim pogledom materi v naročje in zavpila: „Mrazi me. Vzemi me, okleni me v objetju! Ogrej me“!

Utihnila je, utešila se je. Naenkrat se je stresla v velikem strahu, stokajoč: „Kje si, mamica moja, jaz te ne vidim“!

Nesrečna mati, kateri so v kljubu nadčloveškemu premagovanju kapljale solze po licih, se je sklonila k hčeri, pritislila svoj obraz na njenega. Blažena je zašepeta: „Zakaj jočeš, mamica? Saj se peljeva domov, domov“!

Zaspala je za nekaj ur. Pozno zvečer se je prebudila. Oglledajoč preplašena v nočno praznoto je vskriknila. Roka njena je iskala zaman opore, obrane. Krčevito se držeč matere, pritislila se je k nji s poslednjimi močmi. Za hip se ji je vrnila zavest. Upirajoč z neizrekljivo žalostjo oči v mater jo je poljubila z mrzlimi ustmi. In ko je zadnje svoje besede izdahnila: „Uboga moja mamica“! padla je nezavestna v naročje svoji roditeljici. Nastala je agonija.

Ko se je bližala gospa Božkova Solnogradu, imela je v naročju — mrtvo, katero je poljubljala obupno tožeč.

¹⁾ Havliček je bil slavni češki pisatelj in novinar. Njegovi spisi izhajajo baš sedaj v sešitni izdaji.

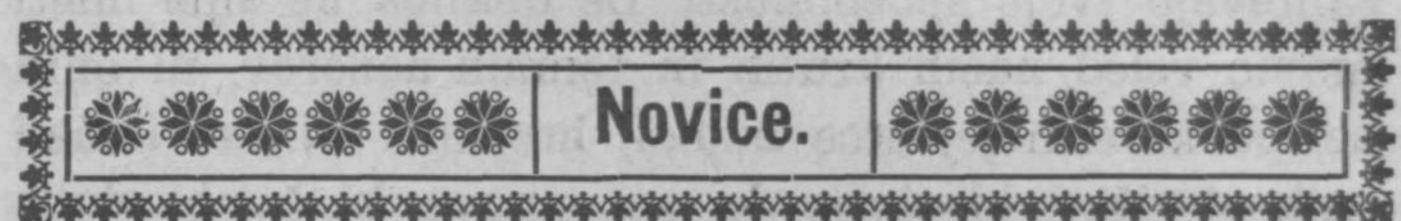
Vlak je prišel. Vsa boleost duše, vsa žalost srca sta morali izginiti pred — dolžnostjo. Nesrečna gospa, kateri je dajala materinska ljubezen neizrekljivo moč, je premišljala, kako bi izpolnila poslednjo željo svoje hčere in svoje lastno vroče hrepenenje. Domov, domov je hotela pripeljati svojo miljenko, v rodni zemlji je želela pokopati svoje dete.

Kaj početi? Če se zve, da je mrlič v vlaku, mora ga oddati pokopališču najbližnje postaje, ako nima denarja, da bi plačala velike stroške, katere zahteva prevažanje mrtvega.

Možgani njeni so grozno delali. Skrivala bode, kar se je zgodilo. Ali v Solnogradu se presedajo. Vse bo izdano, če bi morala istopiti iz voza.

Vsak je obstal.

Na iskreno prošnjo gospe Božkove je prišel do kupeja načelnik postaje, da bi čul njeno prošnjo. Malo je premišljal. Uradna dolžnost se je bojevala s sočutjem. In ganjen, premagan od prošnja uboge žene je poskrbel za to, da bi se natihoma pripel železnični voz drugemu vlaku, ki se pelje naravnost v Prago.

— **Osebne vesti.** Predsednik okrožnega sodišča v Novem mestu gospod Josip Gerdešič je imenovan dvornim svetnikom. — Rudniški pristav v Celju gosp. V. Strgar je imenovan rudniškim komisarjem. — Absolvirani pravnik gosp. Josip Ciril Oblak je imenovan pravnim praktikantom pri ljubljanskem sodišču.

— **Promocija.** Apr. suplent na I. državni gimnaziji v Ljubljani in posestnik v Lescah, gosp. Matko Potočnik, je bil dne 13. t. m. promoviran doktorjem modroslovja na dunajski univerzi. Čestitamo!

— **Potrjen zakon.** Cesar je sankcioniral od deželnega zbora kranjskega sklenjeni zakon glede najetja deželnega posojila v znesku 4 milijonov kron v svrhu dotacije novega deželnega zaklada za javne namene in povzdigo kmetijstva na Kranjskem.

— **Volitev v trgovsko in obrtno zbornico Kranjsko.** Predsednikom volilne komisije za volitev v kranjsko trgovsko in obrtno zbornico je imenovan dvorni svetnik dr. pl. Rülting.

— **Trgovci in obrtniki** se opozarjajo na pravočasno precimentiranje tehtnic, utežev in mer, sicer zapadejo ostri kazni.

— **Mala statistika.** V letu 1901 je bilo v ljubljanskem mestu — t. j. pri mestnem magistratu — izdanih 283 potnih pravic, in sicer 124 potnih listov in 159 potnih pravic; potem 436 delavskih knjižic in 19 potnih izkaznic.

— **Število ljubljanskih društev.** Ljubljana je štela v preteklem letu 167 društev.

— **Število umrlih v preteklem letu.** Leta 1901 umrlo je v Ljubljani vsega skup — z mrtvorojenimi vred — 1275 oseb.

— **Promet na dolenskih železnicah.** V preteklem mesecu je bil osebni promet slabjši od onega v mesecu novembru, tovorni pa močnejši. — Na vrhniški in kamniški železnici pa je tovorni promet zastal, osebni pa neznatno narastel.